

Recensie: The way she dies ★★★1/2***

Bourla Antwerpen
zaterdag 11 mei 2019

foto © Filipe Ferreira

Recensie:

Elkaar (niet) verstaan en dan maar teruggrijpen naar een boek, in dit geval Anna Karenina, de roman van Tolstoj en de boventitels (van Martine Bom) in The way she dies dat Tiago Rodrigues schreef. Dat doen Tg STAN en het Teatro Nacional D waarvan we vier acteurs op de bühne zien: twee Vlaamse (Jolente De Keersmaeker en Frank Vercruyssen) en twee Portugese (Isabel Abreu en Pedro Gil). De twee koppels staan allebei net voor de rand van het overspel en zullen dan ook andere duo's vormen. Het komt ook tot een confrontatie tussen de twee mannen waarbij Pedro in het boek een foto van zijn geliefde ziet met lelies, een foto die hem jaloers zou moeten maken, boos, alleszins een andere reactie uitlokken dan een compliment. Ook hij uit net als Frank dus niet meteen zijn emoties. Pas later horen we hem de vergelijking maken tussen een relatie en een huis bouwen: 'Je wil dat het een ruïne wordt nog voor het bewoond wordt.' klinkt het triest. Frank die de man van Jolentes personage speelt krijgt op een dag haar minnaar Pedro voor de deur. 'Uw minnaar was hier. Ik moet toegeven dat ik ontgoocheld ben. Hij heeft Anna Karenina niet gelezen' zegt ie fijntjes. Verderop in de voorstelling blijft Yolente aandringen op een gesprek met Frank. Die wil dat pas wanneer het boek uit is. 'Ik lees zo snel als ik kan.' klinkt het waarbij hij haar op hem laat wachten.Â Â

Pas wanneer hij zelf dat boek uitheeft, zal ie haar immers van antwoord dienen. Maar de vraag is of dat überhaupt nodig is. 'Waarom zeg je niets?' vraagt Yolente aan Frank niet veel later daaraan toevoegend 'Ik denk dat ik weet wat je voelt.' wanneer ze het overspel opgebiecht heeft. Dat levert een al eerste hilarische repliek op van de man: 'Waarom moet ik het dan tonen?' die niet veel later met woorden gaat spelen: 'Voelt ge u beter? Des te beter.' Tg STAN heeft altijd al gehouden van wat absurditeit, in The way she dies is het niet anders.

Bij het andere koppel worstelt Isabel met de zin 'Toutes lesÂ famillesÂ heureuses se ressemblent ; mais lesÂ familles malheureusesÂ le sont chacune à leur faÃ§on.' uit het boek. Vooral het woord 'malheureuses' herhaalt ze vaak zodat ze het qua uitspraak beter onder de knie kan krijgen. Maar meteen drukt ze zo ook uit hoe haar personage zich zelf voelt in haar relatie. Pedro's personage begrijpt niet waarom ze Frans leert via een Russisch boek. In de scène verderop, met stip een van de sterkste van de ganse voorstelling, krijgt het publiek te zien waarom. De sensualiteit, ja zelfs de erotiek druipt ervan af wanneer een uitmuntende Isabel Abreu in het Frans uit het boek voorleest voor Frank Vercruyssen.

Yolente stelt dan weer aan Frank: 'Als jij zou spreken en ik zag die yoghurt niet meer dan is het liefde.' Terwijl we niet veel later 'Je weet dat er een limiet staat op het aantal keer dat je mij mag kwetsen.' uit haar mond te horen krijgen. Pedro beschouwt minnaar zijn dan weer als een competitie. 'Jij bent de prijs en ook de jury. Ik wil dat hij verliest.' stelt ie. Later zal ie helemaal in lijn hiermee meegeven aan Frank dat ie wel begonnen is aan 'Oorlog en vrede' van Tolstoj maar Anna Karenina niet gelezen heeft.

Heerlijk zijn de passages waarbij de acteurs of actrices zelf even naar de boventiteling moeten kijken om zagezegd hun tegenspeler of tegenspeelster die in een andere taal spreekt, te verstaan. Op die manier wordt de boventiteling van Martine Bom een vijfde personage. Taal en elkaar verstaan vormt dan ook de rode draad doorheen de voorstelling. 'Lis' vertaalt Frank voor Isabel naar 'Lilies in

Flemish and lily in English.' verwijzend naar de tweetalige boventiteling. Herkenning ervaart het publiek dan weer in de komische quote van Yolente: 'Het station van Mechelen is de minst romantische plek die er bestaat.'

Meer dan over liefde en relaties (o.a. te horen in de muzikale keuze, zo horen we onder andere 'To love somebody van The Bee Gees passeren) gaat The way she dies ook over eenzaamheid waarbij we de prachtige zin: 'Vandaag wil de eenzaamheid opnieuw mijn huisdier zijn.' u niet willen onthouden. Maar bovenal gaat het over de impact die een boek (en dus taal) op de lezer kan hebben. Waarbij de vertaler een grote verantwoordelijkheid heeft. 'Une note' is geen brief, maar een briefje en 'se débarasser', niet zich bevrijden maar zich ontdoen van. Het verschil zit 'm soms in de details.

< Bert Hertogs >